

УПУТСТВО ЗА РАД ПОСМАТРАЧА СУПЕР ЛИГЕ И ПРВЕ ЛИГЕ СРБИЈА

Поштоване колеге,

Упутство за рад посматрача Линг Лонг Супер лиге и Прве лиге Србија има за циљ да што више приближи методологију посматрања утакмице, оцењивања судија, разговора са судијама, и на крају писања извештаја.

Сви поменути елементи подједнако су важни за квалитетно обављање дужности посматрача. Судијама је обично најважнија оцена, за ФСС и фудбал је најбитније да судије и суђење напредују и да не утичу на исход или ток утакмице. То ће бити могуће само уколико у оквиру ФСС ускладимо све поменуте аспекте дужности посматрача.

ДУЖНОСТИ ПОСМАТРАЧА СУЂЕЊА

- да правилно и прецизно оцени судију у складу са приказаним суђењем (помоћним суђењем, VAR учинком)
- да правилно и прецизно напише контролу суђења са јасним информацијама за Судијску комисију и анализатора суђења, као и судије саме утакмице
- да у разговору са судијама укаже на добре стране суђења и посебно на то шта би и како би требало унапредити

ПРЕ ПОЧЕТКА УТАКМИЦЕ

Подразумева се да посматрач утакмице дође на време, расположен и спреман за утакмицу.

Посматрач треба да буде на стадиону најкасније 30 минута пре почетка утакмице.

Посматрач може (није обавезно) да уђе у свлачионицу десетак минута пре утакмице и поздрави судије.

ОЦЕЊИВАЊЕ СУДИЈА

Почетна оцена за оцењивање судије и помоћних судија је 8.4.

Та оцена подразумева да судија није имао пропуста или је њихов бој и карактер био занемарљив.

У зависности од тежине утакмице, карактера самих одлука, тога да ли су биле исправне или погрешне одлука та оцена се мења.

ВАЖНИ ЕЛЕМЕНТИ:

- Казнени ударац
- Црвени картон (директан или други жути)
- Погодак (ако је постигнут на недозвољен начин, поништен због прекршаја кога није било)
- Судија направио битну повреду ПФИ

ОСТАЛИ ЕЛЕМЕНТИ

- Примена Правила XII: безобзирни стартаови, недозвољена употреба руку, контрола игре
- Контрола дисциплине: дисциплинске мере, вербална упозорења, суторитет
- Предност: судија два и више пута дозволио предност која је резултирала обећавајућим нападом или очигледном приликом за постизање поготка. Није битно да ли је дошло до постизања поготка јер то не спада у знање и вештине судије. Такође иако је судија прекинуо обећавајући напад уместо да дозволи предност, дозволио предност уместо да досуди слободан ударац.
- решавање масовне конфронтације
- тимски рад
- кретање и постављање судије
- говор тела и пиштаљка
- личност судије
- квалитет разговора са посматрачем по завршетку утакмице

Уколико судија донесе погрешну одлуку па је на брзо на основу сугестије са помоћником исправи, судији треба смањити оцену (0.1), а помоћнику повећати (0.1-0.2) у зависности од важности одлуке, утицаја на даљи ток суђења и игре.

Пример:

- судија досуди казнени ударац који није био или не досуди који је био и на асистенцију одмах помоћника исправи
- досуди КУ или призна погодак, а не види помоћника који му је сигнализирао офсајд или прекршај

Уколико судија досуди исправно, а на асистенцију помоћника погрешно и преиначи одлуку, обојици смањити оцену у зависности од тога да ли је одлука важна, као и осталих претходно поменутих елемената.

ПОМОЋНЕ СУДИЈЕ

ВАЖНИ ЕЛЕМЕНТИ :

- Офсајд / није офсајд код постизања поготка или очигледне прилике
- Дуел или намерно играње руком у казненем простору у његовој зони одговорности
- Црвени картон (други жути картон) у његовој зони одговорности

ВАЖНИ ЕЛЕМЕНТИ:

- Тимски рад
- Офсајд / није офсајд када се ради о обећавајућем нападу
- Прекршаји ван казненог простора у његовој зони одговорности или када судија из објективних околности није стигао да реагује
- Опомена у његовој зони одговорности
- Излазак вратара при извођењу КУ
- Помоћ при решавању масовне конфронтације
- Праћење линије претпоследњег играча. Уколико помоћни судија не прати линију претпоследњег играча оцену смањити за 0.1
- Кретање помоћног судије, шпринт, хитро постранично где је судија што више окренут лицем ка терену
- Техника махања
- личност помоћног судије

Оцењивање судија није пуко сабирање и одузимање бодова на основу појединачних елемената. Значај утакмице (тимови из врха или дна табеле, дерби..) такође може да допринесе оцени у позитивном смислу, у зависности од квалитета суђења и дешавања на терену.

Понашање играча и службених лица после утакмице не сме да има утицај на посматрача. Често се дешава да судије не досуде по један казнени ударац и да су играчи мирни погрешно сматрајући „да је судија имао исти критеријум и да су му сви честитали“. Са друге стране, понашање може да буде неспортско и некултурно упркос храбром и квалитетном суђењу.

ТАБЕЛА ТЕЖИНА УТАКМИЦЕ И ОЦЕНЕ СУДИЈА

ТЕЖИНА	ЕЛЕМЕНТИ ТЕЖИНЕ УТАКМИЦЕ	
НОРМАЛНА	<ul style="list-style-type: none"> • Нормалан број и карактер ситуација где се примењује Правило 12 ПФИ 	<ul style="list-style-type: none"> • 8.5 судија суђењем допринео да тежина утакмице буде важна, а не тешка • 8.4 – све одлуке исправне, мањи број грешака без утицаја на резултат и игру • 8.3 – један јасан пропуст из домена одлука које нису важне • 8.2 – две погрешне одлуке • 7.9 и ниже – једна важна погрешна • 7.4 и ниже две важне погрешне
ТЕШКА	<ul style="list-style-type: none"> • Захтеван број и (или) карактер ситуација где се примењује Правило 12 ПФИ • две-три важне одлуке • једна важна, много осталих елемената које су допринели тежини утакмице, рецимо 7,8 дисциплинских мера 	<ul style="list-style-type: none"> • 8.5 и више – све важне одлуке исправне, • 8.4 – важне одлуке исправне, једна или две важне погрешне • 8.3 и ниже, две или више важних одлука погрешно • 7.9 и ниже – једна кључна погрешна • 7.4 и ниже две кључне погрешне

ВРЛО ТЕШКА	<ul style="list-style-type: none"> • нервозна утакмица, изражена групна или недисциплина више појединаца као последица било тачних било погрешних одлука судија • више важних одлука и осталих елемената 	<ul style="list-style-type: none"> • 8.5 и више ако су све одлуке исправне • 8.0 - 8.2 и ниже: више пропуста у контроли, • 7.9 и ниже – једна кључна погрешна • 7.4 и ниже две кључне погрешне
------------	--	--

Уколико је судија направио важну грешку, она се узима так на крају при оцењивању, пример:

- Судија је судио добро утакмицу, пропустивши да опомене играча и пропустивши да досуди казнени ударац. Значи, без важне грешке оцена је 7,8. Са важном грешком 7.9 / 8.3. Не треба прво умањити оцену на 7.9 због важне грешке па још за -0,1 због пропуштеног жутог картона. Исто важи и за помоћне судије.
- Уколико је било практично немогуће да судија очи прекршај и тиме направи важну грешку – судију оценити као да се то није ни десило
- Уколико неки члан судијског тима направи грешку, нпр. Судија не досуди прекршај, помоћни судија не сигнализира офсајд, а погодак падне после додавања, центаршута, то се сматра као **индиректан утицај**, а оцена **умањује за 0,2**
- Уколико судија неисправно покаже први жути картон, а касније исправно покаже други жути картон, то се сматра као индиректан утицај, оцену судији **умањити за 0,2**
- Уколико судија опемен погрешног играча, оцену **умањити за 0,2**
- Уколико судија не донесе у реалном времену тачну одлуку већ то уради после VAR интервенције, оценити судију као да нема VAR.

ОПИСНА КЛАСИФИКАЦИЈА ОЦЕНА	
9.0 - 10.0	одлично суђење
8.5 – 8.9	врло добро суђење
8.3 - 8.4	добро суђење
8.0- 8 .2	Добро или задовољавајуће суђење са најмање једном важном облашћу за напредак
7.9	Добро или врло добро суђење са једном кључном (грешком)
7.5 – 7.8	Суђење са једном кључном грешком и најмање једном облашћу за напредак
7.0 - 7.4	Суђење са две важне грешке
6-0 - 6.9	Незадовољавајуће суђење

ОЦЕЊИВАЊЕ VAR СУДИЈА (само за Супер лигу)

Почетна оцена за VAR судије је 7.

Уколико је VAR било интервенисао било позвао на ОФР (провера на терену) уочивши грешку, VAR судију оценити са +1.

- Уколико је VAR пропустио да интервенише, а требало је, његову оцену умањити за -1, с тим што тада има и другу оцену, као да није било те грешке – аналогно оцењивању судија.

- ВАР каже судији да је досуђен прекршај био у/ван казног простора – ВАР оцена је 8.
- ВАР пропусти да позове судију али сав остали део посла обави тачно: прва оцена 6, друга 7.
- ВАР непотребно позове судију за ситуације које не спадају у јасне и очигледне, оцена -1.

РАЗГОВОР ПОСМАТРАЧА СА СУДИЈАМА ПОСЛЕ УТАКМИЦЕ

По завршетку утакмице посматрач треба да се захвали судијама на обављеном послу, сравни све потребне податке за попуњавање протокола.

Након завршетка протокола и званичног дела, посматрач треба да обави разговор са судијама.

Разговор не треба да се обавља одмах по завршетку утакмице, већ када се судије истуширају и обуку, а посматрач се за то време припреми за разговор и анализу.

Разговор треба да се обави на миру, било у свлачионици, ресторану или неком другом месту.

Форма разговора треба да буде:

- Посматрач пита сваког члана појединачно о његовом уопштенем виђењу утакмице (без специфичних момената и ситуација)
- Посматрач да свој општи суд крећући од добрих особина. Овде не треба ићи хронолошким редом, већ по форми извештаја.
- Посматрач пита сваког члана тима о појединачним ситуацијама
- Посматрач да свој суд о тим ситуацијама, анализира грешке или добре особине.
- Ако има дилему, посматрач би требало да стане на страну судије
- Када се ради о грешци покуша да нађе разлог због кога је дошло до грешке и да савет како да се то поправи
- Уколико се судија не сложи, то је његово право. Начин на који то ради и аргументи које излаже могу да имају утицаја на посматрачеву оцену судије и суђења.
- Полемике или неслагања могу да буду и пожељне, али морају да се воде цивилизовано
- Посматрач посебно не сме да дозволи да падне у ватру
- **Посматрач треба да завршну реч, пожељно у позитивном тону**
- Када се радило о веома квалитетном и успешном суђењу посматрач треба да награди и похвали судију(е), али с мером водећи рачуна да похвалу схвате исправно, а не „да полете“
- Посматрачи посебно треба да воде рачуна о приступу и начину опхођења са судијама када је евидентно било битних пропуста.

САСТАВЉАЊЕ ИЗВЕШТАЈА ПОСМАТРАЧА

- Посматрач мора да усагласи све податке о искљученим, опоменутих играчима, евентуалним инцидентима или ванредним дешавањима са судијама и исте унесе у протокол
- Извештаји треба да буду конкретни и јасни без непотребно дугачких описивања или мешања различитих тема
- Посматрач у извештају мора да наведе исте податке као у протоколу
- Приликом састављања извештаја и описивању општих и појединачних особина треба се изражавати јасно и прецизно. Избегавати неодређене термине попут: солидан, ненаметљив, узбуђен и сл.
- **Посматрач не мора у особинама које треба поправити, да наведе све што је рекао у разговору после утакмице, али мора оно најбитније за учинак и напредак судије.**
- **Када се наводи допуштена предност, узети у обзир оне где је као последица проистекла изгледна ситуација или обећавајући напад. Само наведени минути без описа неће имати значај.**

- **То што је навео неки недостатак или особину коју треба поправити не мора да аутоматски повуче и смањивање оцене.**

На пример:

- судија не мења ритам трчања или се не поставља најбоље, али није имао пропуста у пресуђивању
  - исправно је изрекао дисциплинске мере, имао све време контролу утакмице, али је могло да прође и са једним картоном мање или је могао да покаже још један
  - исправно изрекао дисциплинске мере, али начин на који то ради треба да буде бољи (енергичност, говор тела, показивање картона...)
  - не користи адекватно пиштаљку ....
  - Закаснио на утакмицу, дошао неуредан... (све остало било исправно)
  - Није имао пропуста у пресуђивању, држао се истог критеријума, али би тај критеријум могао да буде блажи или строжији
  - Пажурео са сигнализирањем офсајда, без утицаја на игру или резултат
  - Погрешно у сигнализирању да је лопта напустила терен, без утицаја на резултат
  - Превише се меша у посао судије, без погрешних процена
- **У „специјални случајеви“ не писати непотребне ствари, само ако је заиста било комплексних момената пре, у току или после утакмице.**
  - У „Опису утакмице“ не помињати судије, већ карактер утакмице, терен, ствари које имају везе са самом игром и резултатом
  - У делу који се тиче примене Правила 12 треба писати о тактици суђења, казним ударцима, контроли игре, у пољу и прекиду, да ли је судија дозволио развој игре или је „сецкао“, обавезно је навести предност, контролу слободних удараца, надокнаду времена. Обавезно издвојити најкарактеристичније ситуације.
  - У делу дисциплинских мера поред дисциплинских мера, треба поменути и вербална упозорења, симулирање ако је било, да ли је било протеста или опкољавања, насртаја на судију. Издвојити најкарактеристичније, није неопходно набрајати све дисциплинске мере са образложењима.
  - Недовољно квалитетним извештајем се сматра онај где нема ни једне ствари коју судија треба да побољша. Такве утакмице и суђења морају да буду редак изузетак.
  - Пожељно је писати број и распоред досуђених прекршаја, укључујући и ИСУ, без офсајда.
  - Код учинка помоћних судија не треба се базирати само на офсајд одлуке већ једнако и на оне када је судија проценио да нема офсајда.
  - Код тимских одлука морате да узмете одговорност сваког члана тима који је допринео или није одлучи.

У ситуацијама када нисте могли да видите или нисте сигурни, треба да то најавите у разговору са члановима Судијске комисије ФСС после утакмице.

Ускоро ће бити обезбеђени сви налози за приступ веб-сајту где ћете моћи да погледате снимак и дате коначан суд на основу снимка, а то обавезно наведете у извештају.

УПУТСТВО ЗА РАД ПОСМАТРАЧА У ВЕЗИ ВАР

ДА ИСПРАВИ СУДИЈУ КАДА ЈЕ СИГУРНО ПОГРЕШИО!!! у следећим ситуацијама:

- ПОГОДАК/НИЈЕ ПОГОДАК
- КАЗНЕНИ УДАРАЦ / НИЈЕ КАЗНЕНИ УДАРАЦ
- ДИРЕКТАН ЦРВЕНИ КАРТОН (НЕ ДРУГИ ЖУТИ)
- ОПОМЕНУТ ИЛИ ИСКЉУЧЕН ПОГРЕШАН ИГРАЧ – ЗАМЕЉЕН ИДЕНТИТЕТ

КОНАЧНУ ОДЛУКУ ДОНОСИ СУДИЈА!

ОЦЕЊИВАЊЕ ВАР СУДИЈЕ:

1. Интервенција за постигнут или поништен погодак
2. Интервенција за КУ / није КУ
3. Црвени картон
4. Погрешно опоменут играч
5. АПП (фаза поседа у нападу) пре гол/није гол, КУ/није КУ или СОН црвени картон
6. Брзина реакције и комуникација

Када се врати са ОФР (преглед снимка на терену) судија доноси потпуно исправну одлуку: нпр. КУ + ЖК. ИСУ + ЖК (симулирање).

ВАР се ипак не користи код свих грешака већ само јасних и важних грешака.

- ПОЧЕТНА ОЦЕНА за ВАР је 7
- Уколико судија исправи важну грешку после ВАР интервенције: Судија 7,9 - ВАР 8
- ВАР пропусти да обавести судију о важној грешци: Судија - 7.9, ВАР 6 (отвара се и друга оцена као код судија и помоћних судија)
- Судија после исправног позива за преглед снимка на терену не исправи важну грешку – 7,4
- Судија промени првобитно исправну одлуку после ВАР интервенције: обојица ВАЖНА ГРЕШКА (две колоне)
- Судија остане при тачној одлуци, ВАР га непотребно зове: само ВАР -1

Вар не би требало да интервенише код ситуација које остављају било какву дилему.

СРЕЋНО!

Судијска комисија ФСС, јул 2022.